

Ekonomikas ministrija

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1519, tālr. 67013100, fakss 67280882, e-pasts pasts@em.gov.lv, www.em.gov.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā Nr. 3.1-20/2020/1389

Uz 30.04.2020. Nr. 18 17.§

Pārresoru koordinācijas centram

Par konceptuālo ziņojumu (VSS-361)

Ekonomikas ministrija izskatīja Valsts sekretāru 2020.gada 30.aprīļa sanāksmē izsludināto Pārresoru koordinācijas centra (turpmāk – PKC) sagatavoto Konceptuālo ziņojumu "Par valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldības politiku, valsts kapitālsabiedrību iedalījumu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības funkciju pakāpenisku centralizāciju" (VSS-361) (turpmāk – Ziņojums), kā arī Ministru kabineta rīkojuma projektu "Par konceptuālo ziņojumu "Par valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldības politiku, valsts kapitālsabiedrību iedalījumu un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības funkciju pakāpenisku centralizāciju"" (turpmāk – Rīkojuma projekts) un izsaka šādus iebildumus:

1. Rīkojuma projekta 1.punktā ir paredzēts atbalstīt Ziņojumā piedāvātos risinājumus, bet nav norādīts tieši, kādi risinājumi būtu atbalstāmi, savukārt Ziņojumā ir ietverti vairāki risinājumi. Attiecīgi lūdzam precizēt Rīkojuma projektu, norādot kādi risinājumi ir atbalstāmi.

2. Ziņojumā ir ietvertas divas sadaļas, kurā tiek sniegta informācijas un definēti problēmjautājumi saistībā ar publisko personu komercdarbību un valsts kapitālsabiedrības pārvaldi. Ņemot vērā minēto, lūgums precizēt Ziņojuma un Rīkojuma projekta nosaukumu, lai pilnībā atspoguļotu Ziņojumā sniegto informāciju.

3. Attiecībā uz Ziņojuma I. sadaļas nodaļā "Privatizācijai nodotās kapitāla daļas" sniegto informāciju norādām, ka privatizācija pēc būtības ir vienreizējs valsts un pašvaldību īpašuma konversijas process, kuras mērķis bija valsts un pašvaldības aktīvu atsavināšana. Privatizācija pamatā ir pabeigta un attiecībā uz valsts kapitālsabiedrību (valsts kapitāla daļu) privatizāciju ir jānorāda, ka AS "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor" (turpmāk – Possessor) turējumā privatizācijai ir nodotas valsts kapitāla daļas tikai trīs kapitālsabiedrībās: SIA "Tet" (valsts kapitāla daļa: 50,99843%), "Latvijas Mobilais Telefons" SIA (valsts kapitāla daļa: 5,00%) un SIA "LIEPĀJAS SĒRKOCIŅI" (valsts kapitāla daļa: 9,99935%). Turklāt atbilstoši Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu

pabeigšanas likuma 6.panta astotajai daļai Ministru kabinets vairs nav tiesīgs nodot privatizācijai citas valsts kapitālsabiedrības vai kapitāla daļas, kā arī nav tādu neizskatītu privatizācijas ierosinājumu uz kā pamata šāds lēmums būtu pieņemams. Līdz ar to, nav lietderīgi ievest jaunu regulējumu, t.sk. paredzot regulāru lēmumu par valsts kapitāla daļu nodošanu privatizācijai pārskatīšanu. Attiecībā uz privatizācijai nodotajām valsts kapitāla daļām, Ministru kabinets ir tiesīgs, pieņemot administratīvu aktu, izbeigt to privatizāciju, ja konstatē, ka ir mainījušies faktiskie apstākļi un nepieciešams valsts kapitāla daļas saglabāt valsts īpašumā.

Tāpat vēlamies atzīmēt, ka Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā (turpmāk – Kapitālsabiedrību pārvaldības likums) nav nepieciešams noteikt speciālus privatizācijai nodoto valsts kapitāla daļu pārvaldīšanas pienākumus, jo esošais regulējums privatizācijas veicošai institūcijai nosaka pienākumu pārvaldīt privatizācijai nodotās valsts kapitāla daļas atbilstoši šī likuma nosacījumiem (skatīt Kapitālsabiedrības pārvaldības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punkts).

Ņemot vērā minēto, lūgums attiecīgi precizēt Ziņojuma I. sadaļā sniegto priekšlikumus par privatizācijai nodoto valsts kapitāla daļu (kapitālsabiedrību) pārvaldību.

4. Atbilstoši Ziņojuma I. sadaļā izdarītajiem secinājumiem SIA “Tet” ir privāta kapitālsabiedrība, kurā valstij ir izšķiroša ietekme un vienlaikus tā ir publiskas personas kontrolēta kapitālsabiedrība¹. Savukārt publiskas personas kontrolētās kapitālsabiedrības kapitāla daļas turētājam ir noteikta virkne uzdevumu, ko nepieciešams nodrošināt šī kapitālsabiedrības pārvaldībā.² Šajā sakarā vēlamies vērst uzmanību, ka atbilstoši noslēgtajam dalībnieku līgumam valsti ar otro dalībnieku pastāv “kopīga izšķirošā” ietekme SIA “Tet” un sabiedrības pārvaldībā nav iespējams pienācīgi nodrošināt likumā noteikto pārvaldības nosacījumu izpildi no valsts kapitāla daļu turētāja puses. Turklāt arī turpmāk pie zināmiem apstākļiem var pastāvēt situācija, ka publiskā persona kā akcionārs/dalībnieks var noslēgt akcionāru/dalībnieku līgumus, kas atrunā īpašu kārtību būtisku lēmumu pieņemšanā kapitālsabiedrības pārvaldībā, tostarp un ne tikai, par pārvaldības institūcijas iecelšanu, peļņas sadali u.c. Šādu līgumu rezultātā līdzdalība virs 50% var arī nenodrošināt tiešu izšķirošo ietekmi kapitālsabiedrībā. Ņemot vērā minēto, aicinām papildināt Ziņojumu ar šīs problēmas izvērtējumu un iespējamiem risinājumiem.

Vienlaikus attiecībā uz SIA “Tet” lūdzam veikt precizējumu, norādot, ka SIA “Tet” otrs dalībnieks ir Telia Company AB netieši piederošā kapitālsabiedrība TILTS COMMUNICATIONS A/S.

5. Kapitālsabiedrības pārvaldības likumā ir noteikti publiskās personas līdzdalības “pieturpunkti” pie kuriem tiek iesaistīta publiskās personas augstākā institūcija, tas ir, līdzdalības iegūšana, tās izbeigšana un izšķirošās ietekmes iegūšana vai izbeigšana (skatīt minētā likuma 5.pantu). Tai pat laikā valstij kā

¹ Kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 1.panta 4.punkts - publiskas personas kontrolēta kapitālsabiedrība — kapitālsabiedrība, kurā vienai vai vairākām publiskām personām ir tieša izšķirošā ietekme.

² Kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 6.panta otrā daļa, 8.panta otrā daļa un 19.panta trešā daļa

ieinteresētam kapitālsabiedrības dalībniekam (akcionāram) ir svarīgi pieņemt izsvērtu lēmumu par noteiktu rīcību tās līdzdalības izmaiņām kapitālsabiedrībā, kas nesaistās ar Kapitālsabiedrības pārvaldības likuma 5.pantā noteiktajiem gadījumiem. Mūsaprāt šādi svarīgi “pieturpunkti” valsts līdzdalībai ir pilnās īpašumtiesības (100%), kvalificētais vairākums (67% sabiedrībās ar ierobežotu atbildību vai 75%+ akciju sabiedrībās vai bloķējošā mazākuma pakete (34% sabiedrībās ar ierobežotu atbildību vai 25%+ akciju sabiedrībās).

Ņemot vērā minēto, aicinām papildināt Ziņojumu ar priekšlikumiem par valsts kapitāla daļu pārvaldības uzlabojumiem, kas saistīti ar valsts iespējamās rīcību situācijās, kad valsts līdzdalība var gan palielināties, gan samazināties. Pilnveidojot valsts kapitāla daļu (akciju) pārvaldības modeli, tiktu nodrošināta iespēja elastīgāk plānot katras kapitālsabiedrības kapitāla struktūru un turpmāko attīstību, kā arī tiktu nodrošināta valsts kā dalībnieka (akcionāra) interešu ievērošana.

6. Nav atbalstāms Ziņojuma I. sadaļā ietvertais PKC priekšlikums izstrādāt jaunu mākslīgu mehānismu, lai nodrošinātu valsts līdzdalības pārvērtēšanu kapitālsabiedrībās, kur valsts kapitāla daļu turētāji vairāk kā vienu gadu no valsts līdzdalības pārvērtēšanas termiņa nav iesnieguši izvērtējumu Ministru kabinetā. Valsts tiešās pārvaldes iestādēm un citiem valsts kapitāla daļu turētājiem ir pienākums ievērot normatīvajos aktos noteiktās prasības. Situācijas, kad sistemātiski netiek pildītas likuma prasības, nevar būt pieņemamas pēc būtības, tādēļ ir risināmas vispārējā kārtībā. Attiecīgi svītrot no Ziņojuma attiecīgo priekšlikumu.

7. Ziņojuma II. sadaļā ir paredzēts, ka valsts kapitālsabiedrības tiek iedalītas divās lielās grupās, balstoties uz to, vai kapitālsabiedrība ir stratēģisku un ekonomisku aktīvu turētājs un/ vai kapitālsabiedrībai ir komerciāls potenciāls (A), vai kapitālsabiedrības galvenais mērķis valsts deleģēto uzdevumu izpilde (B). Vēršam uzmanību, ka pirms valsts kapitālsabiedrību klasifikācijas veikšanas būtu lietderīgi sākotnēji veikt valsts kapitālsabiedrību pārvērtēšanu, lai identificētu, vai tām ir noteikts atbilstošs juridiskais statuss vai forma, proti, vai tās atbilst kapitālsabiedrības statusam vai tomēr būtu pārveidojamas par iestādi (publisko aģentūru) atbilstoši Kapitālsabiedrību pārvaldības likuma J sadaļā noteiktajam.

8. Ziņojuma II. sadaļā norādīts, ka mainoties tirgus situācijai vai uzņēmumiem attīstoties, tie var tikt pārvietoti starp valsts kapitālsabiedrības (A) un (B) grupām. Šajā sakarā vēlamies vērēt uzmanību, ka Ziņojumā piedāvāto risinājumu komerciālās kapitālsabiedrības nodot turējumā centralizētajam kapitāla daļu turētāja pārvaldītājam, secināms, ka PKC paredz, ka valsts kapitālsabiedrības, kuras pašlaik Ziņojumā ir norādītas kā komerciālās, nākotnē varētu būt nekomerciālās un tad tas tiktu atgrieztas atpakaļ turējumā ministrijām, kā arī otrādi. Ņemot vērā minēto, lūdzam papildināt Ziņojuma II. sadaļu ar detalizētu skaidrojumu kā šādas izmaiņas tiks realizētas.

9. Ziņojuma II. sadaļā nav ietverts pamatojums, kas apliecinātu tiešo saikni starp valsts kapitālsabiedrību klasifikāciju un valsts kapitālsabiedrību pārvaldības centralizāciju. Norādām, ka kapitālsabiedrību klasifikācijas jautājums, tostarp

KPMG pētījumā ietvertais kapitālsabiedrību iedalījums grupās, ir izskatāms atsevišķi no kapitālsabiedrību pārvaldības centralizācijas jautājuma, jo kapitālsabiedrību klasifikāciju pēc dažādām metodēm var veikt arī neveicot kapitālsabiedrību pārvaldības centralizāciju. Attiecīgi lūdzam svītrot priekšlikumus par kapitālsabiedrību klasifikāciju, tostarp informāciju par KPMG pētījumu saistībā ar minēto klasifikāciju, un izskatīt tos atsevišķā ziņojumā, pirms tam izskatot KPMG pētījuma rezultātus sanāksmē ar iesaistītajām institūcijām un kapitālsabiedrībām, piesaistot dažādu nozaru ekspertus.

10. Ziņojumā ir norādīts PKC priekšlikums, ka A grupā klasificētās valsts kapitālsabiedrības būtu jāizvērtē prioritāri kā tādas, kuras varētu tikt nodotas centralizētā aktīvu pārvaldītāja turējumā. Savukārt nav detalizētāk konkretizēts, pēc kādiem kritērijiem šādu izvērtējumu piedāvāts veikt. Vēršam uzmanību, ka Ziņojumā A grupā ietvertās kapitālsabiedrības ir ļoti atšķirīgas, līdz ar to izvērtējumam jābūt vispusīgam, analizējot katras kapitālsabiedrības darbības aspektus un tiesisko regulējumu. Lūdzam attiecīgi precizēt un papildināt Ziņojumu.

Vienlaikus norādāms, ka veicot valsts kapitālsabiedrību pārvaldības funkciju pakāpenisku centralizāciju un veidojot kapitālsabiedrību klasifikāciju grupās būtu jāņem vērā arī valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību sadalījums pa institucionālajiem sektoriem. Šim dalījumam ir būtiska nozīmē attiecībā uz to, cik veiksmīgi citas valsts pārvaldes iestādes spēj pildīt savus pienākumus, kas saistās ar valstij ārkārtīgi svarīgu finanšu rādītāju nodrošināšanu. Šobrīd pastāvošā situācija informācijas pieejamības jomā par kapitālsabiedrības darbības finanšu rādītājiem dažbrīd ir apgrūtināta. Ziņojumā paredzēts visas valsts kapitālsabiedrības dalīt divās lielās grupās, balstoties uz to, vai kapitālsabiedrība ir stratēģisku un ekonomisku aktīvu turētājs un/ vai kapitālsabiedrībai ir komerciāls potenciāls (A), vai kapitālsabiedrības galvenais mērķis valsts deleģēto uzdevumu izpilde (B). Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes sniegto informāciju, lai tā nodrošinātu datu lietotājus ar starptautiski salīdzināmiem valsts finanšu statistikas un nacionālo kontu datiem, regulāri tiek veikts izvērtējums par valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību klasifikācijas atbilstību 2013. gada 21. maija Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 549/2013 par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Eiropas Savienībā (turpmāk – EKS 2010) A pielikuma prasībām. Ņemot vērā, ka EKS 2010 uzņēmuma ekonomiskā būtība prevalē pār tā juridisko statusu, daļa no valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām tiek iekļautas Vispārējās valdības sektorā (S130000) (saite uz Institucionālo sektoru klasifikāciju: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/klasifikācijas/institucionalo-sektoru-klasifikacija/kodi>). Līdz ar to šo valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbības rezultāts tiešā veidā ietekmē Māstrihtas kritēriju izpildi - vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda apjomu, kas ir jāņem vērā veidojot, piemēram, vidēja termiņa budžeta ietvaru.

Ņemot vērā minēto, lūdzam papildināt Ziņojumu ar detalizētu un vispusīgu izvērtējumu par to, kādi ieguvumi būs centralizējot A grupā iekļauto kapitālsabiedrību pārvaldību, nošķirot šīs kapitālsabiedrības no politikas veidotāja

tiesās pārvaldības, vienlaikus papildinot Ziņojumu ar konkrētiem uzskatāmiem piemēriem par ieguvumiem, nodot valsts kapitālsabiedrību pārvaldību centralizētam pārvaldniekam, piemērām AS “Latvenergo” gadījumā.

11. Nav atbalstāms Ziņojumā ietvertais ierosinājums vienlaicīgi nodot centralizētajam valsts kapitāla daļu pārvaldītājam AS “Latvenergo” un AS “Augstsprieguma tīkls”. Šāds PKC priekšlikums ir pretrunā Eiropas Savienības (ES) regulējumam, proti, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019.gada 5.jūnija Direktīvas (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (turpmāk – Direktīva 2019/944) 43. panta 1.punkta b) apakšpunkta i) punktu dalībvalsts nodrošina, ka viena un tā pati persona vai personas nav tiesīga(-as) tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, un tieši vai netieši kontrolēt pārvades sistēmas operatoru vai pārvades sistēmu vai izmantot tiesības šajos uzņēmumos. Šāda pati prasība ietverta arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija Direktīvā 2009/72/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (turpmāk – Direktīva 2009/72/EK), kas faktiski nozīmē - pārvades sistēmu operatoru nodalīšanu no enerģijas piegādātājiem un ražotājiem.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 12.panta pirmo daļu elektroenerģijas pārvades sistēmas operators ir kapitālsabiedrība, kas nošķirta no elektroenerģijas ražošanas, sadales un tirdzniecības darbībām un neietilpst vertikāli integrēta elektroapgādes komersanta sastāvā. Savukārt Elektroenerģijas tirgus likuma 12.panta otrās daļas 1. un 2.punkts nosaka, ka, lai nodrošinātu elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora neatkarību, ievēro šādus nosacījumus: 1) pārvades sistēmas operatora kapitāla daļu turētājs nevar tiešā vai netiešā veidā būt elektroenerģijas sistēmas īpašnieka kapitāla daļu turētājs vai tādu komersantu kapitāla daļu turētājs, kuri veic elektroenerģijas ražošanas, tirdzniecības un sadales darbības; 2) persona, kas iecel pārvades sistēmas operatora padomes vai valdes locekļus, nevar tiešā vai netiešā veidā iecelt elektroenerģijas sistēmas īpašnieka padomes vai valdes locekļus vai tāda komersanta padomes vai valdes locekļus, kurš veic elektroenerģijas ražošanas, tirdzniecības un sadales darbības.

AS “Latvenergo” ir elektroenerģijas tirgus dalībnieks, kas nodarbojas ar elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, bet AS “Augstsprieguma tīkls” ir elektroenerģijas pārvades sistēmas operators. Lai tiktu ievērotas Elektroenerģijas tirgus likuma un Eiropas Savienības tiesību normu prasības, minētajām kapitālsabiedrībām ir noteikti dažādi valsts kapitāla daļu turētāji.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka ar Ministru kabineta 2011.gada 12.janvāra rīkojumu Nr.12 ”Par Konceptiju par nepieciešamajām darbībām Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija Direktīvā 2009/72/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu noteiktajai elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora nodalīšanai” Latvijas Republikā tika ieviests noteikts pārvades sistēmas operatora (turpmāk – PSO)

modelis, kas paredzēja dalītu pārvades sistēmas operatora un pārvades sistēmas aktīvu īpašnieka darbību. Direktīvā 2009/72/EK noteiktās prasības Latvijā tika īstenotas pakāpeniski. 2011.gadā AS “Latvenergo”, kuras kapitāla daļu turētāja ir Ekonomikas ministrija, izveidoja meitas sabiedrību AS “Latvijas elektriskie tīkli”, kas pildīja pārvades sistēmas īpašnieka funkciju. Saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 5.decembra rīkojumu Nr.635 “Par akciju sabiedrības “Augstsprieguma tīkls” akciju pirkšanu un akciju turētāju” Latvijas valsts iegādājās no AS “Latvenergo” tās meitas sabiedrību - AS “Augstsprieguma tīkls” un par kapitāla daļu turētāju noteica Finanšu ministriju. AS “Augstsprieguma tīkls” tika nodalīta no AS “Latvenergo” koncerna un īsteno elektroenerģijas pārvades sistēmas vadības funkcijas, lai panāktu Direktīvas 2009/72/EK prasības par neatkarīgu PSO. 2013.gada 30.janvārī ieviestais PSO nodalīšanas modelis tika pilnveidots, izpildot Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas pieņemto lēmumu Nr.18 “Par elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora sertificēšanu”. 2015.gada 1.janvārī AS “Augstsprieguma tīkls” pārņēma pārvades tīkla ekspluatācijas funkciju. Atbilstoši Ministru kabineta 2019.gada 8.oktobra lēmumam (prot. Nr.46 38.§) “Informatīvais ziņojums "Par Direktīvā 2009/72/EK noteikto prasību elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora nodalīšanai ieviešanas pārvērtēšanu””, kā arī Ministru kabineta 2019.gada 17.decembra lēmumam (prot. Nr.59 75.§) “Informatīvais ziņojums “Par akciju sabiedrības “Augstsprieguma tīkls” līdzdalības uzsākšanu akciju sabiedrībā “Latvijas elektriskie tīkli”” ir atbalstīta pilnīga elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora īpašumtiesību nodalīšana, visus elektroenerģijas pārvades sistēmas aktīvus nododot pārvades sistēmas operatoram AS “Augstsprieguma tīkls”.

12. Nav pamatota arī AS “Attīstības finanšu institūcija Altum” (turpmāk – Altum) iekļaušana Ziņojumā norādītajā A grupā. Altum organizatorisko struktūru, pārvaldi un finanšu vadību, programmu izstrādes, apstiprināšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, kā arī darbību citu normatīvajos aktos noteikto deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu izpildē nosaka speciālais likums - Attīstības finanšu institūcijas likums, līdz ar to tas nav salīdzināms vai pielīdzināms citām komerciālajām kapitālsabiedrībām.

13. Nav atbalstāms Ziņojuma III. sadaļā ietvertais PKC priekšlikums Possessor reorganizācijai, sadalot to divās kapitālsabiedrībās, kur viena kapitālsabiedrība darbotos kā centralizētais kapitālsabiedrību pārvaldītājs, bet otra veiktu ar kapitāla daļu pārvaldību nesaistītas funkcijas. Secināms, ka pēc būtības šāda rīcība ir paredzēta gan 2., gan 3.modelī, jo pēc savas saturiskās jēgas un mērķa šie modeļi ir līdzīgi un abos modeļos ir paredzēts izmantot Possessor esošās profesionālās kompetences, kapacitāti un pieredzi valsts kapitāla daļu pārvaldīšanas jomā. Savukārt Ziņojumā nedz 2., nedz 3.modeļa priekšlikumā nav ietverts detalizēts apraksts kādā veidā tiks tiesiski realizēta nodalīšana, kā arī nav ietverts pamatojums šādas reorganizācijas īstenošanas lietderībai. Vēršam uzmanību, ka reorganizācijas veids nodalīšanas ceļā ir pretrunā ar Kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 128.panta trešo daļu, kas nosaka, ka publiskas personas kapitālsabiedrības sadalīšanai nevar piemērot nodalīšanas paņēmieni (Komerclikuma 336.panta ceturtnā un piektnā daļa).

Vienlaikus norādāms, ka nav korekts Ziņojumā iekļautais PKC apgalvojums, ka “[..] *Possessor funkcija atbilstoši likumam ir valstij piederošo kapitāla daļu atsavināšana, bet nodošanu centralizētai pārvaldīšanai nebūtu ieteicams institucionāli saistīt ar atsavināšanas jautājumiem*”, ar to pamatojot nepieciešamību veikt *Possessor* sadalīšanu divās kapitālsabiedrībās, otrā kapitālsabiedrībā atstājot ar kapitāla daļu turēšanu nesaistītās funkcijas. Ņemot vērā tempu, kādā valsts kapitāla daļu paketes kapitālsabiedrībās tiek nodotas atsavināšanai, atsevišķas institūcijas izveidošana valsts kapitāla daļu atsavināšanai nav lietderīga. Līdz ar to arī Ziņojumā pieminētā *Possessor* reorganizācija ar mērķi nodalīt valsts kapitāla daļu pārvaldīšanu no atsavināšanas nav pamatota. Atzīmējams, ka arī VAS “Valsts nekustamie īpašumi” (turpmāk – VNI), gluži tāpat kā *Possessor*, sekmīgi nodrošina tām deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu, kas saistīti gan ar valsts aktīvu pārvaldīšanu, gan ar valsts aktīvu atsavināšanu, izpildi. Vēršam uzmanību, ka Latvijas ekonomiskās izaugsmes kontekstā vēl aizvien aktuāla ir diskusija par valsts kapitālsabiedrību akciju kotēšanu fondu biržā, t.sk. par daļēju valsts kapitāla daļu atsavināšanu vai jauna kapitāla piesaistīšanu, emitējot obligācijas, valstij saglabājot kontroli un nodrošinot komercdarbības risku dalīšanas iespējas ar privāto sektoru. Gatavojot kapitālsabiedrību kotēšanu biržā, būtiska nozīme ir valsts kapitālsabiedrību kapitāla daļu turētāja profesionālai kompetencei un pieredzei, un šis process būs efektīvs, tieši pateicoties īstenotai sinerģijai starp kapitāla daļu turētāju un konkrēto valsts kapitālsabiedrību.

Ņemot vērā minēto, kā arī Ziņojumā III. sadaļā norādītos trūkumus 3.modelim, lūdzam attiecīgi precizēt Ziņojumu un papildināt to ar izvērtējumu priekšlikumam, ja centralizēta kapitālsabiedrību pārvaldītāja funkcijas veiktu *Possessor* bez tās reorganizācijas.

14. Ziņojumā PKC norāda, ka “Kā lielākais 3.modeļa ieguvums ir iespēja ar mazākiem juridiskiem šķēršļiem un sasaistes ar sabiedrībā neviennozīmīgi vērtēto privatizācijas procesu un to īstenojošo institūciju izveidot jaunu, profesionālu, pēc vienotiem principiem darbojošos, no nepamatotas politiskās ietekmes attālinātu, uz uzņēmumu vērtības un peļņas pieaugumu orientētu centralizētu valsts kapitālsabiedrību pārvaldītāju”. Vēlamies norādīt, ka, gluži pretēji, tieši 3.modeļa izveles gadījumā ir veicama virkne nelietderīgu juridisku darbību, radot papildu izmaksas, kas saistītas ar jaunas kapitālsabiedrības dibināšanu un tās darbības nodrošināšanu esošajos apstākļos, kad darbojas specializēta kapitālsabiedrība (*Possessor*), kuras profesionālās kompetences un pieredze, infrastruktūra un nepieciešamie resursi jau garantē spēju veikt konkrētā deleģējuma izpildi, neparedzot papildu izmaksas. Uzskatāms, ka kopumā privatizācijas process valstī ir īstenots un tā mērķis ir sasniegts. Turklāt, vēlamies norādīt, ka tieši nolūkā atbilst *Possessor* veicamo valsts pārvaldes uzdevumu dažādībai un plašajam tvērumam, 2019.gadā tika veikts kapitālsabiedrības zīmola maiņas process. *Possessor* vienmēr ir ticis vērtēts kā uzticams partneris, kura rīcība ir godprātīga un prognozējama. Turklāt vēršam uzmanību, ka Ministru kabineta 2017.gada 6.jūnija sēdē Ministru kabineta noteiktais *Possessor* vispārējais stratēģiskais mērķis – *nodrošināt profesionālu valsts kapitāla daļu un problemātisko aktīvu pārvaldību, kā arī*

Possessor turējumā esošo aktīvu, kas nav nepieciešami valsts funkciju īstenošanai, atsavināšanu un privatizāciju – ir atbilstošs, lai pildītu centralizētā valsts aktīvu pārvaldītāja uzdevumus.

15. Norādām, ka Ziņojuma tabulā par 2.modeli un 5.pielikumā norādītais, ka “[ir nepieciešamas izmaiņas] saistībā ar Possessor reorganizāciju un pārējo funkciju (privatizācijas sertifikāti, nekustamie īpašumi u.c.) nodošanu un saistībā ar Possessor darbības mērķa maiņu no privatizācijas uz kapitāla daļu turēšanu.”, ir nekorekts. Norādām, ka 2019.gadā tika pabeigts apjomīgs darbs, veicot grozījumus valsts īpašuma objektu privatizāciju un atsavināšanu regulējošajos likumos. Līdz ar to jau šobrīd darbojas klasiska Valsts pārvaldes iekārtas likuma pamatprincipos balstīta kārtība, kas paredz valsts īpašuma objektu privatizācijas/atsavināšanas deleģēšanu saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem, noslēdzot atbilstošu deleģēšanas līgumu. Ņemot vērā minēto, lūdzam veikt attiecīgus precizējumus.

16. Ziņojumā PKC izvērtē trīs piedāvātos modeļus, piemērojot tikai trīs kritērijus – nepieciešamās normatīvo aktu izmaiņas, īstenošanas izmaksas un ieviešanas laiks. Norādām, ka daudz būtiskāks aspekts sekmīgai centralizēta valsts kapitālsabiedrību kapitāla daļu pārvaldītāja darbībā ir profesionāla uzņēmuma komanda, kura spēj nodrošināt sekmīgu sadarbību ar pārraudzībā esošo kapitālsabiedrību valdēm un padomēm. Centralizētā valsts kapitāla daļu pārvaldītāja neatkarība, profesionalitāte, prasme un spēja uzstādīt stratēģiskos mērķus un kontrolēt to izpildi ir daudz būtiskāki faktori nekā Ziņojumā norādītie kritēriji. Attiecīgi lūdzam precizēt Ziņojumu, papildinot to ar iepriekšminētajiem kritērijiem.

17. Lūdzam precizēt Ziņojumā ietvertajā tabulā par 2.modeļa priekšrocībām un trūkumiem sniegto informāciju, jo kopš 2019.gada 3.jūlija Possessor valsts kapitāla daļu turētāja pārstāvis ir Ekonomikas ministrijas valsts sekretārs.

18. Norādām, ka jautājumam par kapitāla daļu pārvaldītāja veidu – akciju sabiedrība vai sabiedrība ar ierobežotu atbildību, ir sekundāra nozīme, tādēļ atsevišķi nav izceļams. Daudz būtiskāks jautājums, kas Ziņojumā nav izvērtēts, ir padomes izveides nepieciešamība kapitālsabiedrībā, kura pildīs centralizēta valsts kapitāla daļu turētāja funkcijas. Lūdzam papildināt Ziņojumu ar attiecīgu izvērtējumu.

19. Modeļu īstenošanas izmaksu izvērtējumā iztrūkst ļoti būtiska komponente – izmaksas, kas saistītas ar atbalsta funkciju nodrošināšanu kapitālsabiedrību kapitāla daļu turētāja darbībai. Izmaksu pozīcijas saistībā ar informācijas tehnoloģiju un citas infrastruktūras nodrošināšanu, finanšu, juridisko un administratīvo atbalstu Ziņojumā vispār netiek pieminētas. Lūdzam papildināt Ziņojumu ar informāciju, kas pamato izmaksas un to apmēru.

20. Vēršam uzmanību, ka Ministru kabineta 2020.gada 4.februāra noteikumos Nr.63 “Noteikumi par publiskas personas kapitālsabiedrību un publiski privāto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu skaitu, kā arī valdes un padomes locekļu mēneša atlīdzības maksimālo apmēru” ir paredzēts kapitālsabiedrību dalījums grupās (mazas, vidējas vai lielas), kas neatspoguļo aktīvu pārvaldītāja

darbības specifiku, jo lielākā daļa pārvaldāmo aktīvu nav uzskaitīta kapitālsabiedrības bilancē, bet gan ārpus bilances. Turklāt, viens no aktīvu pārvaldītāja snieguma raksturlielumiem ir dividendes, ko pārvaldītās kapitālsabiedrības iemaksā valsts budžetā, kas, savukārt, neietekmē pārvaldītāja kā kapitālsabiedrības finanšu rezultātus. Lūdzam precizēt Ziņojumu, detalizētāk raksturojot kapitālsabiedrību – centralizēto kapitālsabiedrību pārvaldītāju kopsakarā ar normatīvo regulējumu publiskas personas kapitālsabiedrību jomā, kā arī par tās ietekmi uz valsts budžetu.

21. Ziņojumā II. sadaļā saistībā ar otro pārvaldības modeli kā viens no trūkumiem ir minēts, ka Possessor atrodas Ekonomikas ministrijas turējumā un tas “[..] rada politiskās ietekmes uz centralizēta kapitāla daļu turētāja darbību riskus”. Šajā sakarā vēlamies vērst uzmanību, ka atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 6.pantam valsts pārvalde ir organizēta vienotā hierarhiskā sistēmā. Neviena iestāde vai pārvaldes amatpersona nevar atrasties ārpus šīs sistēmas. Saskaņā ar šī likuma 8.pantu valsts pārvalde Ministru kabineta vadībā pilda izpildvaras administratīvās funkcijas (valsts pārvaldes funkcijas), kas sastāv no atsevišķiem pārvaldes uzdevumiem un atbildības par to izpildi. Tāpat atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas 7.panta otrajai daļai Ministru kabinets padotību īsteno ar atsevišķa Ministru kabineta locekļa starpniecību. Ministru kabineta loceklis padotību īsteno tieši vai ar tiešās pārvaldes iestādes, tās struktūrvienības vai amatpersonas starpniecību. Līdz ar to, nav pamatoti norādīt kā trūkumu politisko ietekmi tikai attiecībā uz Ziņojumā norādīto 2. modeli, jo visas valsts pārvaldes iestādes un amatpersonas atrodas vienotā hierarhiskā sistēmā, kurus pārrauga politiskā amatpersona. Lūdzam papildināt Ziņojumu ar uzskatāmiem piemēriem, kad politiskās ietekme Ekonomikas ministrijas gadījumā ir novedusi pie kapitālsabiedrības mērķu neizpildes.

Vienlaikus izsakām šādus priekšlikumus:

- 1) lūdzam veicot izvērtējumu, kā arī precizējot Ziņojumu, balstīties uz aktuālo informāciju, jo kopš KPMG pētījuma veikšanas situācija attiecībā uz kapitālsabiedrību darbību varēja mainīties, piemēram, Possessor gadījumā;
- 2) aicinām pārskatīt atsauces uz Ziņojumā ietvertajiem attēliem, kā arī atsauces uz Ziņojuma teksta vienībām un precizēt tās, jo ir konstatēts, ka Ziņojumā ir kļūdaina atsauču numerācija;
- 3) lūdzam nodrošināt konsekvensi, numurējot visas Ziņojumā iekļautās tabulas;
- 4) aicinām ievērot vienotu stilistiku piezīmju izmantošanā, proti, norādot zemteksta piezīmē izmantotā avota vietni visā tekstā, kur tas minēts vairākkārt, vai tikai tur, kur atsauce uz avotu sniegta pirmo reizi.

**Valsts sekretāra pienākumu izpildītājs,
Valsts sekretāra vietnieks**

Edmunds Valantis

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Marina Podvinska 67013080
marina.podvinska@em.gov.lv